

Landskap: Småland

Upptecknat av: Carl Andersson

Härad: Kinnared

Adress: Ljungaröd, Kalvsvik

Socken: Kalvsvik

Berättat av:

Uppteckningsår: 1942.

Född år i

Upps. B.P.

Bystämmar.	s. 1.	Etn. I: 11.
Högtidselskar.	s. 2.	" " : 12.
Byföreståndare.	s. 3.	" " : 13.
Byarkiv.	s. 4.	" " : 14.
Arbetsbyte.	s. 5.	" " : 16.
Lvsdjebruk.	s. 6.	" III : 8.
Ägögemenskap.	s. 7.	" III : 9.
Läskäppar.	s. 8.	" III : 10.
Phäror.	s. 9.	" III : 11.
Lisar.	s. 10.	" III : 12.
Uppsättning av säd o. hö.	s. 11.	" III : 13.
Flagor.	s. 12.	" III : 14.
Vannor o. sädeskorvar.	s. 13.	" III : 16.
Mjöllävar.	s. 14.	" III : 18.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8268: 1-31.

Gru öf.	s. 15.	LUNDS UNIV. FOLKMINNES- ARKIV 6tn. <u>IV</u> : 20.
Brödsäid.	s. 16.	" <u>IV</u> : 21.
Stållskäbröd.	s. 17.	" <u>IV</u> : 23.
Limpor.	s. 18.	" <u>IV</u> : 24.
Mjölkning av får o. getter.	s. 19.	" <u>IV</u> : 26.
Ost.	s. 20.	" <u>IV</u> : 27.
Oxar.	s. 21.	" <u>IV</u> : 29.
Oxsk.	s. 22.	" <u>IV</u> : 30.
Träsk och kittelhängare.	s. 23.	" <u>IV</u> : 36.
Byggbärning.	s. 24.	" <u>IV</u> : 38.
Träskor.	s. 25.	" <u>IV</u> : 40.
Imide.	s. 26.	" <u>IV</u> : 1
Imickeri.	s. 27.	" <u>IV</u> : 2
Mångsidigt arbete.	s. 28.	" <u>IV</u> : 3
Duglighetsprov.	s. 29.	" <u>IV</u> : 4
Daglig gångväg till åkerbruk.	s. 30.	" <u>IV</u> : 5.
Marknader.	s. 31.	" <u>IV</u> : 6.

Byastämmans lista II sektion I

- § 3 Byastämmor förekommer den vanligast för att rådgöra om byns gemensamma angelägenheter, byastämman hålles i hemmet hos den som sist blev vald till älderman, stämman hålles i samband
- § 4 med kalas, för att sammankalla är det byorder som förskaffas i den ordning som är uppräknat i ordern, så att var och en har den till närmsta gård,
- § 5 Men rätt till bords efter vad belön de hade

Btu I:11

ACC. NR. M. 8268:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Högtidseldar lista 12 rektion I.

§ 3 Högtidseldar förekom bara valborgsmässoaftan
då bracklens ringdansen var samlade för ring
och lekar

Utu I:12

Byföreståndare lista 13 rektion I

§ 3 Byföreståndare valdes alltid på Byostämman
och kallades älderman och valdes på ett år,
han valdes att ha översikt över byns
gemensamma egendom

§ 4 Ingen annan valdes

Stu I:13

Byarkiv lista No 14 rektion I

- § 3 Lön byarkiv förvarande av handlingar för-
varades i en liten kista, för Kalusviks byalag
en som är över 100 år gammal och innehåves
alltid av äldermannen. En gammal tryckt lagbok
samt protokoll för många år.
- § 5 Bldeles såkert fins en massa kvar, för jag
såg en del för två år sedan.

Ktu I : 14

Arbetsbyte lida No 16 rektion I

§ 3 arbetshjälps förekommer och fortfar än då det behöves vid vissa tillfällen, som om någon skall bygga och raknas skog för han om han ber om i regel ett lån var var borde som han känner i byen då han fått huset byggt björdes han till sig alla på ett kalas, annat arbetsbyte förekommer då en eller två från några gårdar hjälps åt att brösk på de gemensamma gårdarna, och likaså med annat arbete.

Actu II: 16

Svedjebruk frågelista 1808 sektion III

§1 A Lustika gård

B Korpagård i Dänningelanda socken

Låsent som år 1915 brändes ett svedjebruk
på nämnda gård skogen högs ned och ris
och grenar brändes, jorden harvades och
råg såddes, det var vanlig höstråg men
fick namnet Bränaråg, sedan fick det
där växa gräs till bete.

Manns brukade det i bland råttor pota-
ter, Brännapårer som hackades ned i askan
och blev mycket bra. Då råg och potatis
hade vuxit så antingen odlades marken
till åker eller fick skogen växa, en
bonde brände aldrig mer än en gång
på samma ställe.

Retu III:8

Sjögemenskap lista 9 rekt III

3
Gården är om Kålarviks by, före 15/9 1921

De ågar som förekomma näst i gemenskap var skog, bete och slätter, Då skogs högs på gemensamma ågar fick var och en hugga så mycket som belöptes på hans mantal i rott-jord, om en bonde ägde ett $\frac{1}{4}$ mantal fick han hugga dubbelt så mycket som en ållingsbonde, vedhögarerna delades genom lotterning,

Var det slätter så antingen gick det efter års-skift så att var och en fick slå samma bit var annat år, i annat fall så delades höet,

Var det bete och en $\frac{1}{4}$ dels bonde hade ett kobete så fick två ållingsbönder ett i hopt då fick de ta betet varannat år eller handla i hopt sig.

Elev III:7

ACC. N:R.

M. 8268:8.

Landskap: *Småland*Upptecknat av: *Carl Sunden av*Härad: *Kinnevald*Adress: *Sjunga gård Kalvsvik*Socken: *Kalvsvik*

Berättat av:

Uppteckningsår: *1942*

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

§ 3 Rörkäppa lista No 10 sektion III plats Kalvsviks by
Den rörkäppa som användes här är oval och
sås med en hand, den är förfärdigad av flätad
enestrå och ett handtag, den uppbäres med
en reem över högra axeln,
För att makera var man skall så är det en
person som gör rilar i jorden med en 3-4
almars mellansum, och kallas fjärdar, som
redskap användes en potatishacka med långt
skaft

Bte III:10

Skäror lista II sktion III från 1/2 mant. Ljungagård
3 Skära användes till så rent som 1906 på nämnda
gård i Kalvsrik till att skära korn med men
ej annan råd, det var en gammal sed
att kornet skulle handskäras för att in-
let av korn bort.

Skäran var av ädelaste slag som figurerar
skuffet fäster antingen med en järnring
eller virades fast med granerast eller
ståltråd

Ltu III : 11

Lär i almanaket lista 12 sekt. III

§3 En lre som användes förr på denna arten
var en som kallades „Kissalier“, och „Känclier“, *lre III:12*
De kortaste kallades „nyppängalier“, till att
slå som var tvivigt och stenigt, de längre
kallades för skärölier som var till att
slå kläver och såd med
Skapet hade alltid två handtag här gödda av
enelrä och skapet av fur, och fästes med en
järnring vid skapet, skapet skulle vara
så långt så den skulle kunna stå under
armhålan då den som skulle använda det
räkde ut armen, skapet var alltså efter
slötkarens längd

§4 Här förekom bara en typ

3
3 Myrsättning av såd och då lista 13 rek. III plats Edsvik
nysättning av såd förr sattes den på krake
eller stör, en "rek" kärve sattes först på
stören med axen nysat sedan sattes 7 på
svären med axlar mot norr och slutten
mot söder, detta var förr alltid det vanliga
sedan börjades med den seden som är som utan
stör med 12 kärvar mot varandra

Stöet hängdes på 3 långa stänger på varand-
ra en längd av 15 alnar och en höjd av 3 alnar
Då stöet lades i vålnar, med stör i kallades
det "kroka hö", utan för stackat, Då det
lades små vålnar kallades det för "kna"
hö, det var i så fall mest ängshö

6. III : 13

- 33 Slagar från Falsvik lista 14. rhton III
De slagor som användes har liknar fig. 1
var av bjärk handbiten kallades haunel och
var rund och ett tum i diameter, den andre
biten kallades för "drons" för sammanhållning
var knutet med ilskin men ej hårdare än
att det kunde leka, och kallades här "slag-
hang" och även för slaghälla
- 34 Här användes samma slagor för all sad
- 35 Man använde slagor till råghäskning ända
till 1910-1915 och på något ställe än.

Bm III: 14.

- Vannar och rådeskovlar lista 16 rektion III småbruk Falsvik
- 93 På alla små gårdar och torp rensade råden genom kastning, då användes en mindre skovel av alträäd, först råddes den genom ett räl som kallades sesel av trä, de angvar som blev borttagna då kallades "reslingar". Det var mycket allmänt tills in på detta århundrade och förekommer än på små torp
- 94 Även stora skovlar gordes av trä att ösa råden med och är i bruk på många ställen än

Rektion III : 16

Mjällåras lista 18 sektion III

Mjällåras användes alunant till omkring 1907
Den var av fururåder och en 4 alnar lång
hög 1,5 aln och 1,4 aln hög med olika fack
för rågnjäl och sletnjäl (kornnjäl) och
kornnjäl och hade sin plats i köket
eller på vinden gånghjärn var av järn
eller trä

list III : 18

Gröt lista N:o 20 sektion III

Gröt var på bondställen det obligatoriska
kvälsmaten, den bestod vanligen av korn-
gryn kokat i vatten, men om söndagar i
mjölk, rågmjölsgröt i vatten var även
vanligt och benämndes svart gröt,
vid större tillfällen kokades risgryn,
som när man hade slutat att slå, och
var slättergröt, och då man hade slutat
meja råd och kallades sjörågröt,
Gröt gavs bort som förring vid barnlag

Se III:20

33. Brödsäd lista No 21 sektion III vanligt i Kalsvik

Det vanligaste brödet på landsbygden i slutet på 1800 talet var av en lika del råg korn och havre som sammaldes.

I början på detta århundrade var det vanligt med sammalen råg, och litet korn blandades i då det bakades

Not. II '31

ACC. N:R. M. 8268:17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hälskakebröd lista N:o 23 reh. III

{ 3 Hälskakebröd bestades av korunnjöl skalat
som i vanliga fall kallades för sletunnjöl.
De var ett tunn björka med hål i mit-
ten och bevarades genom att hängas
på en släng i bakst.

Reh. III:23

3. Limpor lista 24 rektier III

Limpor som bakades till allmänt bruk eller vardagslimpor var av rågmjöl som-
-malet de bakades alltid runda, men
till högtid bakades de av handelsiktat
rågmjöl och var då ofta avlänga
eller ovala, de bevarades nedlagda i säd
Bakningen var alltid av tegel och
var i botten avlång med fyra hörn,
De gröna limparna kallades bara råglimpar
men de färska för julalimpar eller färsalimpar

Oct. III: 24

ACC. N:R. M. 8268 19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

§ 3. Mjölkning av får och getter lista N:o 26 ~~del III~~ del III

Mjölkning av getter har förekommit här
sitt så sent som 1906, mjölken användes
till kaffebrädd och malagning.

Mjölkning av får har inte förekommit
här som någon minns

del III 26

3. Ost lista 27 sektion III

3. Tillagning av ost var alltid vanligt
för husbehov och även till avseur.
De ystes alltid i formen benämnd yst-
korg, den var flätad av grannrötter.
Osten användes redan i hemmet i
huvudsak som maträtt.

Estu III:27

Oxar lista No 29 sktian III

Oxar var det vanliga ända till ett stycke
in i detta århundrade, till omkring 1915
alla bönder hade oxar till skogsbruk och
jordbrukshästar, Oxarna föddes ofta på
gården, den bjurkalt som skulle bli ox
kastades vid 3 månaders ålder och
lämnades vid tvåårsåldern, och kallades slut
fils 3 år sedan ox.

Den oxen som gick till höger kallades
frä, fräen, och den som gick till vänster
kallades, närmen, eller, been.

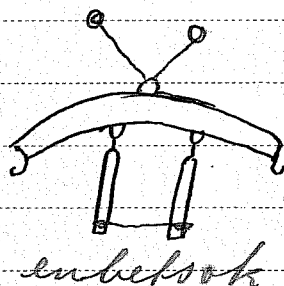
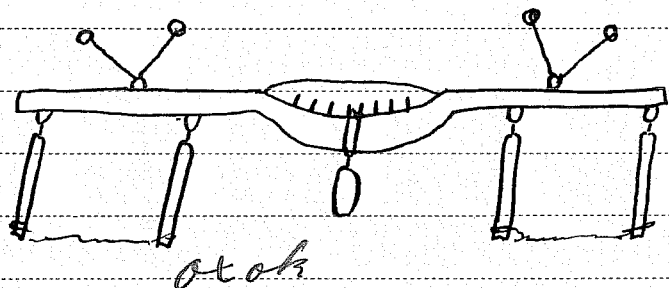
Man körde mycket med kor vilket är
ej ovanligt än, även med en ko eller
ox kördes, Nu är oxarna tillslut borta
från denna trakt.

Skt III:29

Oxok lista N:o 30 sektion III

Oxok gjordes helst av aspen för det var ej så
hårt som annat trä, så att oxarna ej blev
ömmade i nacken. Enbetsok förekom,
men ej bukox.

Se III: 80

Trefot och kittelhångare lista 36 sektion III

{ 3. I stället för kittelhångare användes trefot alltid rund, det var alltid öppen spis både i köket och i rummet så mat lagades på båda ställen, trefotingen användes mest då det stekte fläsk och bakades våflor, Kaffesitteln och grytor var alltid försedda med tre ben, grytorna kallades vanligen för potthor

{ 4. Det förekom alltid runda trefotningar,

Lotu III: 36

ACC. N:R. M. 8268: 24.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ryggbärning lista No 38 sektion III

3 Här användes alltid vid bårder en krokig grov
knölgårk passande efter axeln och kallades
för knek

64c III: 38

knek

Tråskor lista N:o 40 sektion III

3. Tråskor helt uthätkade användes ända till omkring 1915 av nästan alla folk här på orten små och stora hade tråskor, det var så allmänt att varje skolbarn avsett hur välbärgade föräldrar de hade så var det tråsko på fötterna för att foten skulle vara torr och varm.

Folkl III:40

Smide lista N:o 1 sektion IV

§ 3

Något smide i någon större omfattning
förekom ej på gårdarna, utan det fanns alltid
en bysmed som hade egen smedja och
litet jord så han hade i regel ko och
gris, han utförde allt i smidesväg i
fråga om nya redskap och reparationer.
han var alltid yrkessmed.

Stu N: 1

Snickeri lista N:o 2 sektion IV

§ 3 Litet snickeri var varje bonde litet kunnig i för att göra enklare redskap, som ystskaff, skaklar och dylikt. Då fanns det snickare som var litet kunnigare än bonden men mästare som kom hem till gården och snickade enkla saker de kallades för efterhöstsnickare, bonden hade alltid en liten snickarbod.

Då var det vagnmakare som arbetade i sitt hem och mätog beställning och kallades för ställmakare

Btu IV: 2

Mångsidigt arbete lista No 3 sektion IV

3 } 3 det arbete som en hantverkare utförde var av
många slag på ett år, han fick hantera
det tyngsta och ansvarsfullaste av allt
arbete på gårdar, Han fick så råden och
plöja göra stadsresor och allt av vikt.
att således ha allt av ansvar i sin
hand, lättare och enklare om och tyngre
i bland överläts till dagverkarer

Katu IV:3

Ungtlighetsprov lista N:o 4 rektion IV

- 3 Det gamla provet för en yngling som skulle räknas för god karl med full styrka var att han skulle då de bröskade ofta bära en tunna råg från lojen till magasiniet, han skulle också kunna hantera plog fullgott, och kunna bygga själv en famn ved per dag, som var 3 alnar hög och 3 bred, längden på veden skulle vara 15 aln lång, då rekruades han för fullgod kar.

Etu IV:4

§ 3 Daglig gångväg till åkerbruk lista N:o 5 rektion IV
 Vägen till anlägsna åkrar och slätter var ofta
 en halv mil lång, och ofta fick den vägen
 lärdas till fots med matsäck och verktyg,
 Men ofta kördes det med häst, men ibland
 var det så dåliga vägar att dom föredrog
 att gå, så den och höll. Lades sedan is
 i lador som lades till det blev snö
 och is på vintern

Lf. N: 5

svik

kan

ndla

v

kan

isa

i

i

Lf. N: 6

§ 3 Daglig gångväg till åkerbruk lista No 5 sektion IV
Vägen till anlägsna åkrar och slätter var ofta
en halv mil lång, och ofta fick den vägen
färdas till fots med matsäck och verktyg.
Men ofta kördes det med häst, men ibland
var det så dåliga vägar att dom föredrog
att gå, såden och höet lades sedan in
i lador som låstes till det blev snö
och is på vintern

Btu N 15

Marknader lista No 6 sektion IV

§ 3 Den marknadsplats som låg närmast Kalusvik
var Hult i Skatelöv. Där samlades folk från
när och fjärran för att göra affärer och handla-
re ända från Östergötland, och knallar som
sålde lerfat från Blekinge, blekslagare från
Wärje, och slöjdare från alla hiel,
Folket här samlades alltid på Hult,
så var det 3 marknader i Wärje som också
besöktes och mest den som var i februari
för då var bönderna där och handlade och
Hult marknad är som in dragen

Hult IV: 6